

במדבר (215)

מדוע ניתנה התורה במדבר

וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי (א.א.)

למה במדבר סיני, אלא, כל מי שאינו עושה עצמו הפקר כמדבר, איה יכול לקנות את התורה, לכך נאמר במדבר סיני (מדרש תנחומה)

כך יש לבאר את הדמיון של לימוד התורה למדבר: אדם הנמצא במדבר שממה, בודד, ללא מזון ומשקה ונתון בסכנה שמא יפול טרף לשיני החיות, חש היטב שהפתרון היחידי במצבו הוא לבטוח בבורא יתברך, שרק בכוחו לעזור ולהושיע, בכל מקום, בכל מצב, ללא מגבלות. כן הדבר לגבי קניית התורה, צריך שיחשוב האדם, שהוא נמצא במדבר הפקר, ואין לו על מי להישען כי עם על ה'. רק בתחושה זו יוכל ללמוד את התורה ולקיימה. וכך אומרים בכל יום בתפלת שחרית "בעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים", כלומר, שע"י הבטחון בה', למדו את התורה. אבל כאשר חושב האדם שיש פתרונות נוספים חוץ מחסדיו של הקב"ה, הרי הוא דומא לאדם המתפלל אל ה' ואומר: רבש"ע אם לא תעזור לי בפרנסה, אלך לבקש עזרה מדודי העשיר. לא די בכך שהאדם לא ישיג את מבוקשו, אלא הוא גורם לעצמו שה' לא יעזרהו, לפי שאין הקב"ה עוזר אלא למי שבוטח בו, רק בו.

ספר "להתענג בתענוגים"

וַיִּתְּלָדוּ עַל מִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתֵם (א, יח)

איתא בילקוט: בשעה שקיבלו ישראל התורה, נתקנאו אומות העולם בהן, מה ראו אלו להתקרב יותר. סתם הקב"ה פיהם ואמר: הביאו לי ספרי יחוס שלכם, כשם שבני ישראל מביאין, שנאמר "וַיִּתְּלָדוּ עַל מִשְׁפַּחְתֶּם" ע"כ. ויש להבין מה ענין יחוס לקבלת התורה? וביאר הרה"ק בעל "ערוגת הבושם", דיש הבדל בין ספרי הקודש המחוברים על התורה לבין מחברי ספרים על שאר חכמות, כי בחכמת התורה עיקר החכמה היא להבין דברי הקדמונים, ואם אחד יחדש דבר שהוא נסתר קרוב יותר, ואילו כאשר אדם מרגיש קרוב לעבודה, הוא חש כי מצבו הרוחני טוב, הוא מוכיח על ריחוקו, כמאמר הכתוב (ירמיה לא, ב) "מִרְחוֹק, הֲנֵה נִרְאָה לִי". דברים דומים אמר הרבי מגור לחפץ חיים, כאשר נפגשו בכנסיה הגדולה הראשונה. בפגישה זו שאל החפץ חיים את הרבי אודות הכתוב בפרשת ראה (דברים יג, ה) "אֲחֵרֵי ה' אֱלֹקֵיכֶם תִּלְכוּ". רש"י מפרש שכל "אחרי" הוא מופלג ורחוק. הקשה החפץ חיים, א"כ מהי כוונת הפסוק "אחרי ה'.....תלכו", וכי בהליכה רחוקה עסקינן? אכן כן השיב לו האדמו"ר, משום שכלל שיהודי מרגיש שהוא רחוק, כך הוא יותר קרוב. וזהו

שנאמר בפסוק שלפנינו: "איש על דגלו באותות לבית אבתם יחנו בני ישראל, וכל זמן שיחושו עצמם "מנגד", כלומר: רחוקים מן הקב"ה, זהו האות לכך ש"סביב לאהל מועד יחנו", שהם קרובים מאוד לאביהם שבשמים.

ומתוק האור בשם ספר "הו בשמים"

טלטולי הדרכים עלולים לגרום לירידה רוחנית

וּבְנִסְעַת הַמִּשְׁכָּן, יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם, וּבַחֲנֹת הַמִּשְׁכָּן, יְקִימוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם (א, נא)

יש כאן רמז נפלא מן הפסוק שלפנינו בעניני עבודת האדם בעולמו: דרכו של עולם היא שנסיעה ונדודים ממקום למקום גורמים לאדם לירידה רוחנית, ואלו חניה במקום גורמת לישוב הדעת ובעקבותיה מגיעה בדרך כלל עליה רוחנית. רמז לדבר: **ובנסוע המשכן יורידו אותו הלוויים, ובחנות המשכן יקימו אותו הלוויים**. בענין זה היה רבי מרופשיץ זצ"ל אומר: בוא וראה, כאשר אדם פותח ב"אשרי יושבי ביתך" הוא מסיים "תהילת ה', ידבר פי", ואילו כשמתחילים "אשרי תמימי דרך" (תהלים קיט) מסיימים: "תעיתי כשה אבד...." ואכן, לשמירה מיוחדת זקוק אדם אשר יוצא ומטלטל את עצמו בדרכים.

ומתוק האור בשם רבי מרופשיץ

הרגל טוב מגיל צעיר מקטין את הנסיון

אִישׁ עַל דְּגְלוֹ בְּאֵת לְבֵית אֲבֹתָם (ב.ב.)

ד"א באותות לבית אבותם שמסר להם יעקב אביהם כשנשאווה ממצרים... יהודה יששכר וזבולון ישאוהו מן המזרח ראובן שמעון וגד מן הדרום (רש"י)

גם במדרש רבה על הפרשה מבואר שמשה רבינו אמר להקב"ה שהוא חושש שעלולה להיות מחלוקת בין השבטים עם סדר הנחלות, שאם יאמר לשבטו של יהודה שיטול צד מזרח ירצה את הצד הדרומי וכו', אמר לו הקב"ה שהשבטים אינם צריכים את חלוקתו של משה רבינו, אלא הם מכירים מעצמם את נחלתם. יש להקשות מה ההיגיון שהשבטים יסכימו לחלוקה משום שכבר הסכימו לחלוקה שעשה יעקב אבינו, הלא שם היה זה ענין קצר של כמה ימים, ולכל שבט היה נציג אחד, ואילו כאן בדגלים היה הדבר נוגע לכל משפחה ומשפחה יותר מעשרים אלף איש, והנסיעה היתה נוגעת לארבעים שנה? אלא אמר הקב"ה למשה, היות וכל שבט ושבט מורגל למקומו מימי קבורת יעקב, אין סיבה שיערער על כך שכן הוא רגיל שזה מקומו. טמונה כאן ידיעה נכבדה בחינוך, שכל זמן שמרגילים את הילדים בהיותם בגיל הרך בהנהגות ישרות יש סיכוי גדול שיורגלו בהם בקלות, אבל כשהילדים גדלים ומתבגרים, הניסיון לקבל מה שמנחילים להם גדול יותר. מלמדת

הלכה: מאכלי חלב בליל שבועות

כתב הרמ"א (סי תצד ס"ג) ונוהגין בכמה מקומות לאכול מאכלי חלב ביום בראשון של שבועות וכו'. כתב הפסקי תשובות (אות יא) כתב: יש נוהגין לאכול סעודה של מאכלי חלב בליל שבועות, ובסעודת היום אוכלים מאכלי בשר, ויש אומרים שאינו מנהג נכון, כי יש חיוב בשמחת יום טוב גם בליל שבועות, ואין שמחה אלא בבשר, ועל כל פנים אף אלו הנוהגים כן יאכלו סעודה חשובה ממני מטעמים ודגים ושתיית יין, אבל לא ימלא כריסו כי ריבוי המאכל מביא את הנמנום והשינה וצריך להתחזק כארי לעבודת הלילה. "פסקי תשובות" חלק ה'

פתגם: שאיפה לנחת, היא כמו בלון כשלוחצים יותר מידי הוא מתפוצץ.
ספר "שמחלה"

חקירה: שבועה לבטל את המצווה לא חלה

האדם לא יכול לאסור בעצמו את המצווה, או שכל איסור החל ע"י פה לא יכול לאסור את המצווה, ונפק"מ כשהאדם לא אסר בעצמו את המצווה אך היא נאסרה ממילא ע"י פיו, כגון שנזר בנזירות, וממילא אסור לשתות יין קידוש, אך הוא בעצמו לא אסר את היין. (חידושי ר' שמואל נדרים עמוד לה, פה)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: מעשה עגל

כאשר נתפנה כסא הרבנות בביאליסטוק, רווחה הדעה, שראוי להציע משרה זו לרבי מאיר שמחה, הגאון מדווינסק. אך קהילת ביאליסטוק לא גרסה כך והיתה מחפשת לה רב אחר. הגיב על כך רבי מאיר שמחה ואמר: מצינו בתורה, שאמרו בני ישראל לאהרן: עשה לנו אלהים. נשאלה השאלה, אם כוחו של אהרן גדול היה עד כדי כך, שהיה מסוגל לעשות אלהים, מדוע לא מינו אותו למנהיג במקום משה? אלא מסתבר, שהם העדיפו עגל זר על אדם משלהם.

ספר "חד וחלק" חלק ב' (דף קמח)

שבת שלום, חג שמח

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, מוריס משה בן מרי מרים מאיר בן גבי זוויירה, סשא בנימין בין קארין מרים ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלוח, פייגא אולגה בת ברנה, רבקה בת ליה, ריש'רד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, יעקב בן אסתר, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, מאיר בן ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, רפואה שלימה ולידה קלה לרבקה בת שרה. זרע של קיימא לחניאל בן מלכה ורות אורליה שמחה בת מרים. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה. לעילוי נשמת: ג'יינט מסעודה בת ג'יולי יעל, שלמה בן משה, מסעודה בת בלח. יוסף בן מייכה.

אותנו התורה להתחיל בחינוך המצוות כבר בגיל הרך ואז כשהילד יגדל, הרי הוא כבר כל כך מורגל למצוות ומדות טובות, עד שהנסיונות נתקטנו אצלו מאוד, שכן לבטל דבר המורגל אין ליצר הרע כל כך כח.
ספר "לחתך עליון"

ונָסַע אֶהָל מוֹעֵד מִחֲנֵה הַלְוִיִּים בְּתוֹךְ הַמִּקְדָּשׁ (ב. יז)

ביאר החפץ חיים כיון שהתורה מונחת בארון שבאהל מועד צריך להיות "בְּתוֹךְ" המחנות באמצע, לא קרוב ביותר לאחד ולא רחוק ביותר מהשני, כפי הדיעה שכעין תיבה היו מהלכים. וכן מנהג ישראל שהבימה שקוראים בה בתורה היא באמצע בית הכנסת, להודיע ולהראות שהתורה שווה לכל, כמו שאמרו חז"ל, שכל אחד יכול לזכות לתורה, 'תורה מונחת בקרן זוית' "יגדיל תורה"

פינחס תיקן את חטא נדב ואביהוא

וַיִּמַת נָדָב וְאָבִיהוּא לְפָנָי ה' (ג.ד)

יש לדקדק בלשון הפסוק, מדוע נאמר: "וַיִּמַת נָדָב וְאָבִיהוּא" בלשון יחיד, ולא "וימותו". החיד"א מביא את דברי הזוהר הקדוש בפרשת אחרי מות, וכן נאמר בו: בספר שמות (כה.ו) כתוב: "ואלעזר הכהן לקח מבנות פוטיאל לו לאישה ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות הלוים למשפחותם". מדוע נאמר על פינחס: "אלה ראשי אבות הלוים", בלשון רבים? ברם, לאחר שמתו נדב ואביהוא, עברה נשמתם אל פינחס, וכיון שהיו בו נשמות שניהם, נקטה התורה לשון רבים בהתייחסה אליו. לכן פינחס נקרא "בן אלעזר בן אהרן הכהן", כי היה גם בן אלעזר, וגם בן אהרן, מאחר שהיו בו נשמותם נדב ואביהוא, בניו של אהרן. הזוהר מספר שם, כי ר"א שאל את אביו, ר"ש בר יוחאי, מדוע באמת נכנסו שתי הנשמות לגוף אחד ולא שני גופים. ורשב"י השיב לו כי נדב ואביהוא, שניהם יחד נחשבים לגוף אחד, וזאת כיון שלא התחתנו, הרי שכל אחד מהם הוא רק 'פלג גופא', חצי גוף. ביחד הם גוף אחד, לכן יש להם נשמה אחת בלבד. ברם מדוע באמת נכנסה נשמתם של נדב ואביהוא דוקא בפניחס? כותב על כך החידושי הרי"ם: מה היה חטאם של נדב ואביהוא? לפע דעה אחת בספרא, הן הורו הלכה בפני רבם, כמו שנאמר בפסוק: "ויקריבו לפני ה' אש זרה אש לא ציוה אותם" (ויקרא י.א).

גם פינחס היה בגדר 'מורה הלכה בפני רבו', שהרי בא לשאול את משה רבינו: מקובלני ממך: הבועל ארמית קנאין פוגעים בו. אמנם פינחס, בניגוד לנדב ואביהוא, נהג כדין, שהרי במקום שיש חילול ה' אין חולקים כבוד לרב, ולכן משה רבינו אמר לו: "קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא". נמצא אם כן שפינחס, בכך שהורה הלכה בפני רבו כדין, במקום שהיה בו חילול ה', תיקן את חטאם של נדב ואביהוא שהורו הלכה במקום רבם שלא כדין, ולכן נכנסה בו נשמתם של נדב ואביהוא.
ספר "יחי ראובן"

